

effect

Anneke Groenenberg

"De buitenwereld naar binnen halen"

Wethouder Meta Jacobs

"Participatie is denken in mogelijkheden in plaats van beperkingen"

ZorgLeefPlan

Vraagt om houding van respect en aandacht

De buitenwereld naar binnen halen

Coloriet vindt het van groot belang dat ouderen optimaal participeren aan de samenleving. Als organisatie onderschrijven wij de visie van de overheid waarbij de nadruk steeds meer komt te liggen op actief meedoen. Het blijkt namelijk dat wanneer senioren actief deelnemen aan de maatschappij zowel hun lichamelijke conditie als hun mentale en sociale functioneren verbetert. Toch plaatsen wij ook een kanttekening bij deze visie. Voor bewoners van een woonzorgcentrum is het in veel gevallen onmogelijk om zelfstandig naar buiten te gaan en deel te nemen aan de maatschappij. Dat is

immers ook de reden waarom zij hier wonen en niet in hun vroegere woonomgeving. Omdat wij desondanks van mening zijn dat participatie het functioneren van de cliënten verbetert, veranderen wij het perspectief. Dit betekent dat wanneer de cliënt niet zelfstandig naar buiten kan gaan, wij de buitenwereld zoveel mogelijk naar binnen halen. Heel concreet houdt dit in dat wij toneelgroepen, carnavalsverenigingen, films en koren naar onze centra halen om optredens te verzorgen. Ook proberen we op onze psychogeriatrische afdelingen zoveel mogelijk het normale straatbeeld na te bootsen zodat bewoners kunnen rondlopen en de dingen zien die ze vroeger zagen. Onze dagbestedingcoaches spelen een belangrijke rol als het gaat om participatie. Zij kijken wat de mensen vroeger deden en in hoeverre de huidige activiteiten daarbij kunnen aansluiten. Een andere mogelijkheid om te participeren is dat cliënten met hun familie of met vrijwilligers naar buiten gaan. Zo lopen er jaarlijks vrijwilligers met rolstoelafhanke-

lijke bewoners de avondvierdaagse. Ook organiseren de vriendenstichtingen van de verschillende locaties dagjes uit en zijn er kleinschalige woongroepen die gezamenlijk op vakantie gaan. Al deze activiteiten kunnen wij alleen realiseren dankzij de inzet van vrijwilligers. Zij spelen een cruciale rol als het gaat om de participatie van cliënten. In het nieuwe ZorgLeefPlan dat wij momenteel voor alle cliënten invoeren, is participatie één van de vier levensdomeinen. Het gaat er dan om dat cliënten een zinvolle dagbesteding hebben, dat ze erbij horen en contacten onderhouden met anderen. Om dit te realiseren is een wezenlijk contact tussen de cliënt of zijn of haar contactpersoon en de medewerker een voorwaarde. In gesprekken probeert de medewerker te ontdekken wat in het verleden belangrijk was voor de cliënt en hoe dit in de huidige situatie vorm kan krijgen. Op deze manier realiseren wij onze visie waarbij we zeggen dat we het belangrijk vinden dat cliënten zo autonoom mogelijk vorm kunnen geven aan hun leven.

Participatie

Participatie heeft alles te maken met meedoen aan het maatschappelijk verkeer en het onderhouden van contacten. Voor bewoners van een woonzorgcentrum is dit niet vanzelfsprekend. Toch zijn er ook in deze setting mogelijkheden om de bewoners zoveel mogelijk te laten participeren. Zo biedt het nieuwe ZorgLeefPlan hiervoor duidelijke kaders. U leest er over in dit magazine. Verder ziet u de visie op participatie van wethouder Meta Jacobs. Ook leest u over de verschillende leefstijlen op de kleinschalige woongroepen. Dat heeft ook alles te maken met participeren: de leefomgeving sluit aan bij de sociaal culturele achtergrond van de bewoners. Wilt u reageren op deze artikelen? Wij zien graag uw reactie op communicatie@coloriet.nl.

Inhoud

De buitenwereld naar binnen halen	2
Participatie	2
Participatie is denken in mogelijkheden in plaats van beperkingen	3
ZorgLeefPlan vraagt om houding van respect en aandacht	4
Aansluiten bij de leefstijl en achtergrond van cliënten	6
Kerngegevens 2010	8

Wethouder Meta Jacobs

“Participatie is denken in mogelijkheden in plaats van beperkingen”

We weten het allemaal: de zorgconsumptie stijgt, de wetgeving rond de AWBZ verandert en de vergrijzing neemt toe. Reden genoeg om met elkaar na te denken over de toekomst van de zorg voor ouderen en chronisch zieken.

Een rolstoelafhankelijke bewoner uit Laarhof gaat samen met een vrijwilliger naar een vissteiger om een hengeltje uit te gooien. Op deze plek ontmoet hij basisschoolkinderen en plezierig gestemde jongeren die eveneens aan het vissen zijn. Voor wethouder Meta Jacobs van de gemeente Lelystad is dit een prachtig voorbeeld van participatie. “Bij participatie gaat het om deelnemen aan de samenleving en contacten onderhouden met anderen. Voor bewoners van een woonzorgcentrum is deze participatie vanwege hun lichamelijke of psychogeriatrische beperking niet vanzelfsprekend. De kunst is dan ook om juist bij deze mensen niet te denken in beperkingen, maar in mogelijkheden. Dat is nu precies wat de dagbestedingcoaches Amy Kapteijn en Marjan Luycks hebben gedaan toen ze het initiatief namen voor deze vissteiger. Zij hebben een aanvraag ingediend via het wijkbudget van de gemeente en het resultaat een prachtige ontmoetingsplaats voor jong en oud.”

Op 31 maart hebben de wethouders Meta Jacobs en Wout Jansen samen met Anneke Groenenberg de vissteiger geopend in het Woldpark tegenover woonzorgcentrum Laarhof in Lelystad.

Collectieve oplossingen

Uit het voorbeeld van de vissteiger blijkt dat participatie en zorgverlening niet langer gescheiden domeinen zijn. Nu steeds meer voorzieningen vanuit de AWBZ overgeheveld worden naar de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) staan gemeenten voor de uitdaging om creatieve oplossingen te zoeken voor individuele zorgvragen van burgers. Meta Jacobs ziet dit als een positieve ontwikkelingen die kansen oplevert voor iedereen. “In het verleden waren zowel zorgverleners als overheden gericht op het bieden van zorg en het verlenen van individuele verstrekkingen. Nu kijken we met z’n allen veel meer naar wat mensen zelf kunnen en willen en welke mogelijkheden er in de nabijheid van de persoon zijn. Daarbij zoeken wij als gemeente vooral naar

collectieve oplossingen. Door mensen gezamenlijk iets te laten ondernemen kun je veel meer bereiken dan wanneer je een individuele vraag beantwoordt. Denk bijvoorbeeld aan de individuele begeleiding die veel mensen vanuit de AWBZ ontvangen om ergens naar toe te kunnen. Op het moment dat je deze individuele begeleiding vervangt door een collectieve activiteit zoals samen koken, wandelen, wijkactiviteiten of een culturele voorstelling bezoeken, bereik je meerdere doelen. De mensen nemen deel aan de samenleving en onderhouden contacten waardoor ze minder eenzaam zijn. De begeleiding kan deels plaatsvinden door vrijwilligers zodat deze ook een zinvolle dagbesteding hebben en tegelijk vaardigheden ontwikkelen die kunnen leiden naar een baan.”

ZorgLeefPlan vraagt om houding van **respect** en **aandacht**

Stel je voor: je krijgt een ongeluk en bent volledig afhankelijk van zorg. Je moet opgenomen worden in een verpleeghuis. Wat zou je in deze situatie het meest missen en wat zou je het meest waarderen?

Annette Schipper

Petra van Goor

Van oudsher zijn medewerkers in woonzorgcentra gericht op de lichamelijke verzorging van cliënten. Het medische en verzorgende aspect heeft decennia lang de boventoon gevoerd binnen de ouderenzorg. De laatste jaren kantelt dit beeld en ontstaat er meer aandacht voor het totale welzijn. Ook ontwikkelt zich een andere manier van kijken naar de cliënt: als een individu met een bepaalde manier van leven die hij of zij voort wil zetten in een woonzorgcentrum. Dit geldt niet alleen voor mensen met een lichamelijke aandoening, maar ook voor cliënten met een psychogeriatrisch ziektebeeld zoals dementie.

Autonomie

In de visie van Coloriet staat dat de organisatie het belangrijk vindt dat mensen zo autonoom mogelijk vorm kunnen geven aan hun individuele kwaliteit van leven. Een accentverschuiving van uitsluitend zorgverlening naar een bredere kijk op de dienstverlening is een logisch gevolg van deze visie en helpt om meer vraaggericht te werken. Concreet leidt dit tot de implementatie van het ZorgLeefPlan bij alle cliënten.

“Het ZorgLeefPlan vervangt het huidige zorgplan. Het nieuwe plan is gebaseerd op vier levensdomeinen: naast de lichamelijke component is er veel aandacht voor woon- en leefomstandigheden, participatie, mentaal welbevinden en autonomie,” vertelt Petra van Goor. Zij is procesbegeleider invoering ZorgLeefPlan binnen Coloriet. “De verandering is dat door het invullen van de vier domeinen de wensen en behoeften van de individuele mens in beeld komen. Medewerkers gaan met cliënten en hun familie in gesprek over de wensen en behoeften die zij hebben en de ondersteuning die daarbij nodig is. Hiermee komen de wensen en behoeften van de cliënt echt centraal te staan.”

Regie

Annette Schipper begeleidt als extern specialist op het terrein van werken met ZorgLeefPlannen Coloriet bij de invoering hiervan. Volgens haar gaat het er bij het ZorgLeefPlan ook om de regie zoveel mogelijk terug te leggen bij de cliënt.

“Iemand de regie teruggeven, betekent dat medewerkers zich verdiepen in wie de cliënt is. Het gaat er om te begrijpen wat de achtergrond is van iemands gedrag en hoe iemand altijd geleefd heeft. Daarbij aansluiten betekent bijvoorbeeld dat medewerkers het accepteren als iemand liever alleen op de eigen kamer zit dan in de gezamenlijke huiskamer. Het betekent leren de eigen normen los te laten en te kijken wat de cliënt echt wil. Het luistert heel nauw: woorden als ‘mevrouw ziet er graag goed verzorgd uit’ kunnen op allerlei manieren uitgelegd worden. Voor de één is dat een wekelijks bezoek aan de kapper, mooi gelakte nagels en schoenen die qua kleur passen bij de kleding. Voor een ander is het een dagelijks douchebeurt en schone kleding of dat ene speciale sieraad. Dit soort zaken kom je alleen te weten door te praten met de cliënten en hun familieleden. Deze voelen zich door de gesprekken veel meer gehoord en gezien en ervaren dat er rekening wordt gehouden met hun persoonlijke voorkeuren.”

Hart voor de zorg versus zakelijkheid

De gedachte leeft dat ‘hart voor de zorg hebben’ en de nieuwe zakelijkheid waarbij de zorgzwaartepakketten bepalen hoeveel zorg iemand krijgt, moeilijk met elkaar te rijmen zijn. In de optiek van Annette Schipper biedt het ZorgLeefPlan juist de mogelijkheid om beide zaken op een goede manier te combineren. “Het ZorgLeefPlan is een instrument om zichtbaar te maken en te verantwoorden hoe de zorg en dienstverlening aansluit op wat de cliënt vraagt en nodig heeft. De centrale vraag is: ‘hoe was u het gewend, wat wilt u nú graag, wat heeft u nú nodig?’ De antwoorden leiden tot concrete doelen en acties. De financiering van deze acties komt uit het zorgzwaartepakket. Maar alles wat voortvloeit uit de aandacht en betrokkenheid van medewerkers bij de cliënt, kost niets. Het gaat om de kleine individuele accenten die het

leven van de cliënt veraangenamen. Op dat moment zit je weer bij het ‘hart voor de zorg’. Medewerkers worden blij, als ze merken dat ze met basale zaken de cliënt wezenlijk van dienst kunnen zijn. Ook bij cliënten met een psychogeriatrische achtergrond kan dit. Het accent ligt dan veel meer op aandachtsvol observeren en rapporteren: wat zijn de oorzaken van gedrag, hoe reageert de cliënt op wat er gebeurt, welke benadering ‘werkt’? Zo is het ZorgLeefPlan een geweldig instrument om de kwaliteit van leven voor de cliënt te verbeteren en tegelijkertijd het plezier in het werk voor de medewerkers te verhogen.”

Implementatie

Voor de implementatie van een model als het ZorgLeefPlan is het cruciaal dat iedereen op een sleutelpositie op de hoogte is van het proces en meewerkt aan de invoering. “De invoering gebeurt

via het coaching on the job principe. Hierbij worden interne trainers opgeleid om de medewerkers te trainen in het werken met het ZorgLeefPlan,” vertelt Petra van Goor. “Wij hebben vacatures opengesteld voor medewerkers die zich willen ontwikkelen tot zorgleefplancoaches en tot interne trainers. Daar zijn veel reacties op gekomen en inmiddels hebben we zes trainers en 24 zorgleefplancoaches. Na zelf opgeleid te zijn, verzorgen de trainers de scholing van alle medewerkers in de organisatie: van zorgmedewerkers tot het keukenpersoneel en de receptiemedewerkers. De Zorgleefplancoaches zijn getraind en ondersteunen vervolgens op de afdelingen hun collega’s als zij vragen hebben over het invullen van het ZorgLeefPlan. Op deze manier is het ZorgLeefPlan een model dat in de hele organisatie leeft en waar iedereen bij betrokken is.”

Kleinschalige woongroepen

Aansluiten bij de **leefstijl** en **achtergrond** van cliënten

Cliënten op een kleinschalige woongroep kiezen elkaar niet uit, maar delen wel een groot stuk van hun leven met elkaar. Op het moment dat ze in de woongroep mensen ontmoeten met een vergelijkbare achtergrond ontstaat er meer betrokkenheid. Samen wonen en leven met min of meer gelijkgestemden verbetert de kwaliteit van leven voor deze bewoners.

Sinds de opening van het vernieuwde woonzorgcentrum De Hoven in 2008 zijn de kleinschalige woongroepen ingedeeld op leefstijlen van de bewoners. Op deze manier wil de organisatie optimaal

aansluiten bij de belevingswereld van de cliënten. "Deze leefstijlen uit zich in de aankleding van de ruimten en in de activiteiten die de cliënten gezamenlijk ondernemen," vertelt zorghoofd Janny van

Marion. "Op dit moment hebben we twee leefstijlen: huiselijk en cultureel. In de huiselijke woongroep speelt gezelligheid en samen zijn een belangrijke rol. Zo staat er een fruitschaal op tafel, kijken de cliënten samen naar tv programma's en eten gezamenlijk aan tafel. Veel van de cliënten hebben buiten gewerkt en het boeren- en tuindersleven is dan ook vaak onderwerp van gesprek. Bij de culturele woongroep zien we andere accenten. Dat is bijvoorbeeld zichtbaar in de kleding van de bewoners. Zo is daar een aantal mannen dat dagelijks graag een stropdas draagt omdat ze dat altijd gewend waren. Ook in de activiteiten zien we verschillen. De bewoners van de culturele leefstijl zijn meer individueel gericht en hebben in het verleden vaak veel gereisd. Dit maakt dat de cliënten graag fotoboeken van verre landen bekijken en met elkaar in gesprek gaan over de reizen die ze hebben gemaakt. Ook zien we op deze groep dat de mensen positief reageren op dvd's met klassieke concerten en reportages over buitenlandse steden."

Hoge scores

"Onze ervaring is dat bewoners heel goed reageren op een leefstijl die aansluit bij hun vroegere ervaringen," vertelt locatiedirecteur Mariëtte Ouweland. "Mensen voelen zich meer thuis als de omgeving past bij het milieu van herkomst. Dat geldt niet alleen voor de bewoners zelf, maar zeker ook voor hun partners en kinderen. Voor deze mensen is het sowieso moeilijk om te accepteren dat hun man, vrouw of ouder niet meer thuis kan wonen. Als de omgeving dan aansluit bij de vertrouwde leefstijl, maakt het dat de partners en kinderen zich ook meer

Wijkplein bevordert participatie buurtbewoners

Het wijkplein van De Hoven vormt het middelpunt van de buurt. Het heeft de functie van een buurthuis waar bewoners van het woonzorgcentrum en mensen uit de wijk elkaar ontmoeten. Dat gebeurt bijvoorbeeld in het restaurant, bij de kapper en bij de vele activiteiten die er plaats vinden. Op dit moment zijn er ideeën om op het wijkplein een wijkpost van de gemeente in te richten. Vooral voor mensen met een beperking is het ideaal als zij voor een compleet dienstenpakket bij De Hoven terecht kunnen. Op deze manier kan het wijkplein een belangrijke rol vervullen als het gaat om participatie van de buurtbewoners.

thuis voelen. Wij zien dat op de leefstijlgroepen een hogere betrokkenheid ontstaat en dat mensen actief participeren in familieavonden en andere gezamenlijke activiteiten. Ook in verschillende onderzoeken scoren we hoog als het gaat om belevingsgerichte zorg en woonleefklimaat. Zo haalden we een 8,5 op beleving in het klanttevredenheidsonderzoek en had de Inspectie voor de Gezondheidszorg lovende woorden na het thematisch toezicht op kleinschalig wonen."

Blijven monitoren

Aansluiten bij de leefstijlen en wensen van cliënten geldt niet alleen voor de kleinschalige woongroepen. Ook bij de inrichting en de ontwikkeling van het wijkplein zoekt De Hoven continu afstemming met de gebruikers. "Voordat wij het woonzorgcentrum gingen renoveren, hebben we drie groepen uitgenodigd om te horen welke wensen er waren," vertelt Mariëtte Ouweland. "Zo hebben we gesproken met de huidige bewoners over wat zij graag anders zouden zien in het nieuwe gebouw. Ook hebben we buurtbewoners gevraagd aan welke diensten en activiteiten zij behoefte hebben. Ten slotte hebben we onze stakeholders gevraagd naar hun ideeën over het wijkplein als middelpunt van de buurt. Al deze ideeën en wensen hebben we meegenomen in de verdere planontwikkeling. Ook nu nog houden we jaarlijks samen met de Stichting Welzijn Lelystad een enquête onder de gebruikers van het wijkplein. Op deze manier blijven we monitoren of ons gezamenlijke aanbod aansluit bij de wensen en behoeften van (buurt)bewoners."

Kerngegevens 2010

Cliënten / productie / capaciteit

aantallen

Aantal (unieke) intramurale cliënten in verslagjaar	782
Aantal feitelijke intramurale plaatsen op 31 december	419
Aantal extramurale cliënten exclusief cliënten dagactiviteiten op 31 december	276
Aantal cliënten dagactiviteiten op 31 december	124

Personeel

aantallen

Aantal personeelsleden in loondienst op 31 december	1106
Aantal FTE personeelsleden in loondienst op 31 december	577,44

Bedrijfsopbrengsten

bedragen

Totaal bedrijfsopbrengsten in verslagjaar	€ 37.536.539,-
Waarvan wettelijk budget voor aanvaardbare kosten	€ 34.302.633,-
Waarvan overige bedrijfsopbrengsten	€ 3.233.906,-

Coloriet heeft in 2010 een positief bedrijfsresultaat behaald van 2,6% en een omzetgroei van 3%.

Meer informatie over de prestaties van Coloriet vindt u op www.jaarverslagenzorg.nl. In het jaarverslag is meer gedetailleerde financiële informatie beschikbaar en in het maatschappelijk verslag wordt ingegaan op het beleid en de prestaties in 2010.

8

Avondvierdaagse

Met behulp van vrijwilligers van Coloriet, leerlingen van het voortgezet onderwijs en medewerkers van de Rabobank was het van 17 tot en met 20 mei jl. mogelijk om elke avond met een grote groep rolstoelafhankelijke bewoners van woonzorgcentrum Laarhof en verpleeg- en behandelcentrum Laarstaete mee te doen met de avondvierdaagse in Lelystad. De vrijwilligers en bewoners werden de laatste avond feestelijk ingehaald en kregen een medaille en een roos.

Colofon

Effect is het relatiemagazine van Coloriet. Het verschijnt in een oplage van 500 en wordt verspreid onder eerste- en tweedelijnszorgaanbieders, (semi) overheidsorganisaties, opleidingsinstituten en verzekeraars.

Coloriet

Postbus 577, 8200 AN Lelystad
T 0320 290900
info@coloriet.nl, www.coloriet.nl

Tekst

Zwany Huiting, Coevorden

Eindredactie

Annet Buis, Coloriet

Fotografie

Vito Callandra, FOTEX Kampen,

Inaxion, Lelystad,

Bertil van Wieren, Hardenberg en

Henk Hoorn, Olst (omslag)

Vormgeving

INConcept, Wijhe

Drukwerk

MultiCopy, Lelystad